

Şenel Ergin, Prof.Dr. -Ing.

Duygu Çukur, Ar. Gör.

DEÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Şehir Planlama'da Modül Kullanımı ya da Bir Öncekine Yanıt

Ege Mimarlık Dergisi'nin 2007/1 sayısında, geçen yıl Arkitera tarafından düzenlenen "Mimarlık Kentin Neresinde?" konusunu irdeleyen toplantıların İzmir panelinde ilgi uyandıran "iyi mimarlık – kötü planlama; ya da kötü mimarlık – iyi planlama" kavram çiftini irdeleyen bir yazı yayınlandı. Yazı özetle, "mimarlık ve planlama ilişkisinin doğası, birlikteliği ve çelişkileri üzerine" (Dündar ve Ersoy, 2007, s.20) odaklanmıştı.

Yazıya göre, planlama ve mimarlık arasındaki kopukluk güncel bir sorundu ve Türkiye ve Dünya'da tartışılıyordu; alanları kaynaştırmak adına, özellikle yerel koşullar bağlamında, sorunların daha derinde yatan nedenlerini araştırmak gerekiyordu.

Anlaşıldığı ve uygulandığı biçimiyle, şehir planlama, insanın dışsal etkilerle biçimlenen toplumsal varlığının kişisel olanakları ölçüsünde etkin ve eylemleri olabileceği bir ilişkiler örüntüsünü öngören ve bunun mekandan bağımsız soyut sistemsel ağını kuran bir etkinlik iken, mimarlık aynı insanın az veya çok içsel/doğal etkiler altındaki kişisel varlığı üzerinden, öngörülen ilişkileri somutlaştırdığı somut mekandan ve bu mekânın insan aklının ortaya koyabildiği her boyutunun niteliklerinden sorumlu bir etkinliktir. Mimarlık ile planlama ilişkisi bu bağlamda tanımlanırsa, ne "öz itibarıyla planlama – mimarlık ilişkisinin bir anlamda et-kemik ilişkisi olduğu" (Dündar ve Ersoy, s.21) kabul edilebilir, ne de yazıda belirtilen önlemlerle iki eylem arasında Ray Wyatt'ın açıklamalarına temellenecek olduğu varsayılan "büyük uçurum" giderilebilir.

Yazıda denilenin aksine, şehir plancıları mekânı soyut olarak algılayabilecek bir alt yapıya sahip değiller, aksine tamamen tüketime dayalı üretime odaklanmış kapitalist ekonominin mekansal soyutlamalarını, yerel mekânı varlık özelliklerinden soyutlayarak aktarma becerisine sahip olmaya çalışıyorlar. Mekânı soyut olarak algılama becerisi aslında, "daha somut teknik, sanatsal ve doğal/ekolojik" (Dündar ve Ersoy, s.21) işlevsel bilgi birikimini gerektirir ki, yazarların da kabul ettiği gibi, şehir plancıları bu donanımdan yoksundur.

Bu reel durumu "plancının bir yoksunluğu" olarak tanımlamak

da, planlamaya nasıl bakıldığını göstermektedir. Bir kişi, potansiyel olarak anılan yoksunluğu giderecek biçimde eğitilemez. Şehir planlama bir meslek olarak ele alınmayıp da, insan yaşamının farklı boyut ve ölçeklerde gereksindiği bütün kuram ve uygulama alanlarının ortaklaşa etkin olduğu bir eyleme alanının adı olsaydı, ne sorun ne de herhangi bir yoksunluk kalırdı. Ama... modernist ekonominin istediği bu değildir.

Tarihte ilkel toplumlarda, orta çağ toplumlarında ve birçok gelişmiş kültürde, özel mülkiyet kavramı, ilahiyat'ın ahlak kapsamında düşünülürdü. Onsekizinci yüzyıla kadar ekonomik davranış insan davranışlarının bir bölümü olarak değerlendirilmiş ve humaniter ahlakın değer yargıları ile kurallarına bağlı kalmıştır. Ancak 18. yy. Kapitalizmde ekonomik davranış ahlaktan ve genel değerler sisteminden ayrılarak, insanların istek ve ihtiyaçlarından bağımsız, kendi başına ve kendi kuralları içinde işleyen otonom bir bütünlük olarak anlaşılmaya başlanmıştır ve küçük işletmelerin giderek yok olmaları ile işçilerin yoksullaşmaları da, istenmeyen olumsuz sonuçlar olarak değerlendirilse de, doğa yasaları gibi değiştirilemez olan ekonomik yasaların bir gereği olarak açıklanmıştır. Fromm'a göre (2003, s.26), radikal Hedonizm ile sınırsız bencillik çağdaş ekonominin temel ilkeleri olmuştur.

Ve 19. yüzyılın ortalarında da mimarlığın içinde, mimarları ve mimarlığın becerilerini kullanarak, sorunsuz ve dirençsiz kendi kullanımına alabileceği bir alan yaratılmıştır ki, işte bunun adıdır şehir planlama. Ve anılan makale boyunca, yazarların "planlama-plancı" sözcüklerini, "şehir planlama-plancıları" anlamında kullanmaları da bu bağlamda zihin ezberini ve konunun tümünden bilinç dışında kaldığını göstermektedir.

Özetle, olduğu varsayılarak dile getirilen "soyut algılama becerisi" ile murat edilen aslında, şehir plancılarının mekânı mimarlara kıyasla daha küçük ölçeklerde yüzeyde görüldüğü biçimiyle algılayabilme becerisidir. Evet, eğitim bunu vermektedir. İnsanı ve doğayı gözden yitirme pahasına çok küçük ölçeklerde mekânı ele alabilecek ve ülke doğal kaynak potansiyelini

küresel ekonominin yönlendirmeleri doğrultusunda (teknik olarak) dağıtacak "beceriye" sahiptirler.

Dolayısıyla, "Planlama mimarlığın içerisinde doğduğu halde her iki disiplinin nerede kopmaya başladığı sorusunun yanıtı ise aslında aydınlanma sonrasında kente yüklenen anlamın tam da özünde yer alır. Modernitenin kente biçtiği değer bugün gözler önüne serilirken ve uzmanlaşmış disiplinler giderek içlerine kapanırken, aslında ne kadar ironiktir ki, disiplinler kendi eylem alanlarının sorunlarını bile çözemez hale gelmişlerdir." (Dündar ve Ersoy, s.21) ifadesinin, konunun özünü görmemizi engellediğini görmek zorundayız.

Öte yandan, şehir plancıları yeterli bilgiye sahiptir. ODTÜ, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nün, 17-18 Mayıs 1979 günlerinde düzenlediği, "Türkiye'de İMAR PLANLAMASI- Dünü, Bugünü, Yarını" başlıklı seminer kapsamında Tekeli (1980, s.9) "Türkiye'de Kent Planlamasının Tarihsel Kökleri" başlıklı makalesinde, o tarihe değin mesleğin tarihsel gelişiminin derlenmiş olduğuna işaret ederek, alanın gelişim tarihini sistematik olarak derlemiştir.

Bu çalışmanın söylediğine göre, günümüz şehir planlama uygulamaları bütün dünyada 19. yy.'da doğuyor; "Kapitalizmin ve sanayinin gelişmesi sonucunda ortaya çıkan sanayi kentinin sorunlarını çözümlenmeyi amaçlıyor. Kuşkusuz bu yaklaşımın niteliğini belirleyen yalnız sorunlar değil, kapitalist gelişmeyle birlikte değişen devlet mekanizması ve devlet anlayışı da."

Yine 1991'de, 3. Türkiye Şehircilik Kongresi'nde Tekeli, giriş bildirisi olarak "Türkiye'nin Son Otuz Yıllık Kent Planlama Deneyinin Kuram Uygulama İlişkisi Bakımından Değerlendirilmesi"ni yaptığı konuşmasında; "Türkiye'nin kent planlama deneyi yaklaşık olarak 150 yıl kadar geriye gidiyor. Ama bu 150 yıl içinde son otuz yıl ayrı bir özelliğe sahip. Kent planlamanın hem ayrı bir meslek olarak hem de yeniden üretiminin üniversite eğitimi düzeyinde kurumsallaşması bu otuz yıl içinde gerçekleşmiştir." saptamasını yaptıktan sonra, "Kent planlama büyük ölçüde Batı düşüncesinin gelişimi içinde ortaya çıkmış bir pratiktir. Temelde bir modernizasyon projesidir. Bir uzmanlık alanı olarak görülmesi, rasyonellik savı, buna dayanarak topluma yol gösterme iddiası vb. özellikleri bir modernizasyon projesi olmasından kaynaklanmaktadır. Gelişen planlama yaklaşımları düşünsel bakımdan Batı temelli olduğu kadar, kuramsal olarak da Batı temellidir. Kent toprakları üzerinde özel mülkiyetin temel denetim biçimi olduğu kabulüne dayanır. Varlığı ve çözümleri bu mülkiyet biçimlerine dayanır.

Batıda bugün için kent planlamanın iki dayanağından biri olan özel mülkiyet tartışma konusu değildir ama modernizm düşüncesi önemli bir eleştiri karşısındadır." demektedir (s.17).

Türkiye'de şehir planlamanın üniversiter eğitim üzerinden ayrı bir meslek olarak örgütlenip ilk mezunlarını vererek, imarlaşma üzerinde söz sahibi olmasına kadar yaşanan zamanda, alanda eylemli olan mimarlık hem yerli ve yabancı ünlü mimarlarıyla hem de fiziki planlama etkinliğine teknik yaklaşım biçemleriyle, kendi kimlik özelliklerini kazınışlardır.

İlk meslek eğitiminin Avrupa ve A.B.D.'de de yirminci yüzyılın başlarında başladığını düşünürsek, bu dünyada da böyledir.

Tekeli'nin yukarıda verilen iki çalışması incelendiğinde, bu ünlü mimarların kimler olduğu görülecektir.

Anılan Kongrenin giriş bölümünde "Planlı Dönemin Plansız Kentleşmesi 30 Yılın (1961-1991) Bilançosu" konuşmasında Keleş de, "Bir kural olarak kent planlarının geleceğe yönelik olmaktan çok, olup bittileri yasallaştırmayı amaçlayan, düzeltme işlevini bile yerine getirmekten uzak günübirlik kararlardan oluşan belgeler olduğu dikkati çekmektedir. İmar ve gecekondular ile yapılmak istenen gerçekte bundan başka bir şey değildir." (s.15) sözleriyle yukarıda söylenenleri desteklemektedir.

1991 yılından günümüze anmaya değer bir gelişme olmadığına da, Dündar ve Ersoy'un makalesinde görmekteyiz.

Geçtiğimiz yıl şehir plancıları 6. kongrelerini yaptılar. Planlama ve Siyaset konularına odaklanan kongrenin giriş konuşmacısı, her zaman olduğu gibi yine alanın ustası İlhan Tekeli idi. Konuşmasının bir bölümü bağlamında, 1960 öncesi kent planlamanın, büyük ölçüde mimarlığın tasarım becerisi içinde kaldığını ve planların da ünlü tasarımcıların adlarıyla anıldığını (Jansen Planı, Prost Planı, Nihat Yücel planı vesaire gibi); kentin, bütünlüğü olan bir nesne olarak tasarım yeteneği olan kişiler tarafından planlandığını tekrarlamıştır.

Şehir Planlama Mimarlıktan Koptu mu...

Şehir planlama mimarlıktan modül anlayışını devralmış ve fonksiyona dönük ölçümlendirmenin niteliği nedeniyle, kendine uyarlayarak içselleştirmiştir. Şehir planlamadaki modül bilinci sadece ölçümlendirme açısından tekrarlamayı içermekte, parseli ve binasıyla birlikte bir ölçü birimini/ünitesini de tanımlamaktadır. Dolayısıyla şehir planlamada, mimarlıktaki modül tanımı yerine "tekrarlanabilir ölçü ünitesi/birimi" tanımı daha uygun düşecektir.

Modül bilinci, özellikle şehir planlamanın uygulama ölçüğü olan uygulama imar planında yapı /imar adaları tasarımında görülmektedir; tasarımı yönlendiren kriterler ise 3194 sayılı İmar Kanunu ve ilgili yönetmeliklerdeki imar planı yapılmasına ilişkin ilgili maddelerde verilmektedir.

Uygulama imar planında yapı adaları iki farklı düzende, parselasyon ve yapı adası düzeni, tasarlanmakta ve her düzenin tekrarlanabilir ölçü ünitesi – modül anlayışı da farklı olmaktadır. Parsel düzeninde oluşan yapı adasında minimum parsel büyüklüğü, o yapı adası içinde tekrarlanan bir modül konumundadır.

Minimum parsel büyüklüğü, parsellerin minimum genişlik ve derinliklerini, yapı nizamına göre ön, yan, arka bahçe mesafelerini ve parsel üzerine yapılacak binanın boyutlarını belirtmektedir. Parsel, yapı adasını oluşturan en küçük parça/birimdir. Minimum büyüklükteki bir modül-parselin yan yana konumlanmış tekrarıyla bir yapı adası oluşmaktadır. Yapı adalarının birbirinden farklı form ve büyüklükte olması, anılan modül-parselin konumlanması ve sayısının farklı oluşuyla ilgilidir. Ayrıca verilen büyüklük minimum değeri anlattığı için bundan büyük par-

seller de tasarlanabilmektedir. Aynı yapı adası içinde yer alacak parsellerin büyüklükleri de hemen hemen birbirine yakın büyüklükte olmaktadır. Bu yöntemle tasarlanmış bir yapı adası da, imar planı için "tekrarlanabilir bir ölçü ünitesini/birimini" ya da şehir planlamaya özgü modül anlayışını oluşturmaktadır.

Uygulama imar planında yapı adası üzerine yazılan yapılaşma koşulları (yapı düzeni, yapı yoğunluğu/TAKS ve KAKS değerleri), anılan ölçü ünitesinin niteliğini belirlemektedir. Parsel üzerine yapılacak binanın nizamını, maksimum kat adedini, nizama göre bahçe mesafelerini, taban alanını vermektedir.

Yapı adası düzeninde, üzerinde birden çok bina bulunması öngörülen bir yapı adası, bir parsel anlayışı içinde ele alındığında, yapı adasının kendisi bir modülü oluşturmaktadır; bu durumda birden fazla yapı adasının oluşturduğu komşuluk birimleri, "tekrarlanabilir ölçü ünitelerini" oluşturacaktır. Ya da tasarlanan yapı adalarında tekrarlanan bina büyüklüğü ve kullanım niteliğine göre bina başına düşen açık alan miktarları tekrarlanan ölçü birimleri olduğundan, yapı adası hala "tekrarlanabilir ölçü ünitesi" bağlamında bir modüldür. Bu tür yapı adalarında yapı emsali ve maksimum yükseklik değeri, yapılaşma koşullarını oluşturmaktadır. Yapı adası büyüklüğü, verilen emsal değerinin sunduğu esneklikler arasından en çok bina birimini içeren seçeneğe göz önünde bulundurularak belirlenmektedir. Başka bir deyişle, imar planında o yapı adası için verilen yapılaşma koşullarına uygun olarak minimum bina taban alanı ve minimum kat yüksekliğine göre yapılaşma olacağı düşünülerek oluşacak bina sayısı ve gerekli açık alan miktarı bir yapı adasının büyüklüğünü oluşturmaktadır. Emsal değeri, KAKS değeriyle aynı anlamı taşımaktadır. Ancak Emsal değeri, toplam yapı inşaat alanı miktarı aynı kalmak koşuluyla bina taban alanı ve kat adedinde değişiklikler yapılmasını olanaklı kılarak KAKS değerine göre esneklik sunmaktadır. Böylece uygulama aşamasında aynı yapı adası için farklı sayıda, farklı nitelikte (taban alanı ve kat adedi açısından) bina birimlerinin tasarlanabilme olanağı bulunmaktadır.

Uygulama imar planında yer alan bir yapı adası, bir üst ölçekteki nazım imar planında aynı yoğunluktaki belirli bir bölgenin içinde tanımlanmaktadır. Dolayısıyla aynı yoğunluk değeri nedeniyle bu bölge, tekrarlanabilir ölçü biriminden /ünitesinden oluşmuş yapı adalarının tekrarından meydana gelmektedir. Kısaca nazım imar planı ölçeğinde aynı yoğunluk bölgelerindeki modül, o bölge içindeki yapı adalarıdır.

Şehir planlamanın Mimarlıktaki modül anlayışını içselleştirdiğini gösteren diğer bir ipucu da plan yapımıyla ilişkili yönetmelikte kentsel sosyal altyapıya ilişkin verilen standartlardır. Nüfusla bağlantılı olarak ilgili tesis için kişi başına düşen alan büyüklüğü (m²) verilmektedir. Burada modül yani tekrarlanan birim, ilgili tesisini kullanacak bir kişinin ihtiyacı olan alan büyüklüğüdür. Fonksiyonel alan büyüklüğünü belirleyen ise ilgili tesisini kullanacak nüfustur. Diğer standart, eğitim, sosyal ve kültürel, sağlık ve resmi tesisler için verilen asgari alan büyüklükleridir (m²). Bu büyüklük belirlenirken ilgili tesisin minimum bina büyüklüğü ve ihtiyaç duyduğu minimum açık alan miktarı göz önüne alınmıştır.

İmar Kanunu ile "Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik", "Belediye ve Mücavir Alan Sınırları İçinde ve Dışında Planı Bulunmayan Alanlarda Uygulanacak İmar Yönetmeliği", "3030 Sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği", "İstanbul İmar Yönetmeliği", "İzmir Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği" ve "Ankara Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği"nde tanımlar ile parsel ve yapılarla ilişkin esasların yer aldığı bölümler altında bulunan ilgili maddeler; uygulama imar planı lejantı ve plan çizim normları, şehir planlamadaki modül bilincini, uygun bir tanımla, şehir planlamanın içerdiği "tekrarlanabilir ölçü birimi/ünitesi"ni, ortaya koymaktadır.

Tekrarlanabilir olma özelliğiyle modül anlayışı, tip imar yönetmelikleri aracılığıyla tüm yerleşmelere taşınabilmekte, uygulanabilmektedir.

Şehir planlamadaki modül kavramı, yapı adalarının grit formuyla da ilişkilidir. İmar planını ulaşım planlaması yönlendirdiği için yapı adaları ve parseller grit formda tasarlanmaktadır. Öncelikle hıza odaklı (bu nedenle organik form istenmez) ulaşım yolları belirlenmektedir. Daha sonra yapı adaları tasarlanmaktadır. Ayrıca organik formlu yapı adaları ölçümlendirme açısından kolaylık sağlamadığı için de tercih edilmemektedir denilebilir. Çünkü organik form, şehir plancısına fazla olanak tanımayan bir formdur.

Yukarıda anılan modül bilinci konut alanları üzerinden örneklenmiştir. Ancak diğer kentsel alan kullanımlarından kentsel sosyal altyapı alanları (standartlar itibarıyla) ve açık ve yeşil alanlarda da (özellikle çocuk bahçelerinde) modül anlayışı hakimdir.

Oysa şehir planlamanın çocuk oyununa yönelik mekansal düzenlemeleri ve parsel bağımlı geliştirilen modül anlayışlı yaklaşımlarıyla, çocukların fizyolojik ve psikik gereksinimlerini karşılayamadıkları, görülen ve kabul edilen gerçekliklerdendir. Buna karşın şehir planlama, örgütsel ve yasal çerçevede, bu yöndeki eylemli tavrını sürdürmektedir.

Şehir planlama uygulamalarında, oyunun doğasına uygun olmaması nedeniyle, modül anlayışının kırılması gerekmektedir. Bu amaçla daha önceki bir çalışmada gerçekleştirilen "oyun bölgesi" kavramı (Ergin, 1982) alanda, bir uygulama projesi çabasına dönüştürülmüştür (1).

Sonuç Olarak

Mimarlık varlık özü itibarıyla insan gereksinimlerine odaklanan hümanist bir yaklaşımı benimseyen, insanın işlevsel aklı kadar tarihin derinliklerine inen soylu/köklü bir eylem alanıdır. Ancak, mimarlığın giderek insan ölçeğini kaybetmesi, bu alanı şehir planlamaya yaklaştırır.

Şehir planlama 19. yüzyılda ağır ağır, insanı merkezine almayan, soyut kurgusal sistem olarak işleyeceği öngörülen ve aynı yüzyılda en parlak dönemini yaşayan ekonomiye göre biçimlenmiş, ekonominin varlık koşullarını mekanda organize edip, sürekli yeniden üreten, angaje bir eylem alanıdır. Ekonominin

bağımlı değişkenidir.

“. sözünü ettiğimiz bir dizi faktör ve aktör, planlamanın uygulamada yaşadığı sorunların başlıca kaynağıdır kuşkusuz. Popülist politikaların etkisiyle kentli gereksinimlerinden ziyade sermaye birikim süreçlerinin dikte ettiği ekonomik düzene endekslenen geçici çözüm arayışları gündemdedir artık. Bu süreç sonuçta parçacı planlar yaratırken, hatta kimilerine göre planlamanın eylem alanı olarak ‘ölümü’ anlamına gelirken (.), plansız gelişmelere doğru yönelim de giderek kritik bir seviyeye erişmektedir. Nitekim planlama eylem alanı olarak çoğu zaman bypass edilmekte, kimi zaman önce sermaye birikim alanları yaratılmakta, plan tadilatları ise uygulamadan sonra gelmektedir.” (Dündar ve Ersoy, s.22).

Yukarıdaki cümleler, henüz bütün netliği içinde bilinç bilgisi haline gelmemiş de olsa, şehir planlamanın ekonominin bağımlı değişkeni olduğunun kabulü ve örtülü anlatımıdır.

Şehir planlama bağımsız bir eylem alanı olmadığından, yarattığı sorunları görmesine karşın eyleme geçecek bir direnme gücüne de potansiyel olarak sahip değildir. Sorun çözücü öneriler, şehir planlamanın çatısı dışından, doğa, sosyal ve sağlık bilimlerinden gelir; ancak eylem alanı bağımlı işlevselliği nedeniyle, çözümleri kendi eylem alanında içselleştiremez.

Oysa mimarlık, tarihi itibarıyla, bağımsızlığı deneysel olarak taşıyan, direnme gücüne de potansiyel olarak sahip olan bir eylem alanıdır. Mekanda yaşadığımız sorunların çözümüne de bu nedenle potansiyel olarak daha yakındır.

Bu yazı iki konuda aşağıda verildiği gibi düşünmektedir.

Mimarlık ile şehir planlama birbirinden kopuk iki eylem alanı

değildir. İkincisi birincisinden kopararak oluşturulmuştur ama... şehirciliğin tasarım eylemi mimarlığın tasarım mantığını hala taşımaktadır. Çalışma ölçekleri ile odaklandıkları ve varlık nedenleri haline gelen konu ve durumlar düşünüldüğünde bu durum şehir planlamanın zararına işlemektedir. Fiziki planlamanın kent ölçeği, yere/kültüre içkin kendi özgün eyleme biçimi gerekliliğinin ayırımına varmalı ve onu yapısal olarak kurmalıdır.

Şehir planlama bağımlı olma durumuyla yüzleşmeli ve bundan, önce yapısal olarak kurtulmanın yolunu bulmalı; sonra da bunu planlama felsefesi ve tasarım tekniği olarak eylemine içselleştirmelidir (2).

Şehir planlamanın bunu başarması durumunda, iki ayrı özgün niteliklere sahip mimarlık ile şehir planlamanın, birbirlerini, odaklandıkları özne birlikteliğinden ötürü, daha anlamlı ve işlevsel bütünlüklere taşıyacak olan eylem birliğinden söz edilebilir (3).

Eğer yol bu olmazsa, yazarların “Çözüm Olasılıklarına Dair...” başlığı altında sıraladıkları öneriler, Batı kaynaklı üretilen kuramsal bilginin arkasına takılan ülke şehir planlılığına (veya yeni sürümüyle kent tasarımına) mimarlığı da eklemekten öte bir anlam taşıyor. Çünkü soylu/köklü mimarlık yardımı çağrılıyor gibidir.

Şehir planlama söz konusu olduğunda öncelikle anlaşılması gereken, yaşanan durumun bir “raydan çıkma” durumu olmadığı; Aydınlanmanın yarattığı Batı kaynaklı kuramsal gelişme üzerine temellenen Batı kaynaklı davranış biçimlerinin yarattığı ithal aksamalı gelişim göz ardı edilmeden, trenin yol aldığı rayları bizzat oluşturduğudur. □

Kaynaklar:

Dündar,Ş.,G., Ersoy, Z., (2007) İyi Mimarlık Kötü Planlama ya da Kötü Mimarlık İyi Planlama, Egemimarlık, İzmir, sayı:60, 20-23.

Ergin,Ş., (1982) Çocuğun Oyun Gereksinimi ve İzmir/Alsancak Semtinde Çocuğa Yönelik Açık-Yeşil Mekân Olanaklarının Artırılması Üzerine Bir Araştırma, Doç. Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Fromm, E., (2003) Sahip Olmak ya da Olmak, Arınan Yayınevi, İstanbul, ISBN 975-582-00-X.

Keleş, R., (1991) Planlı Dönemin Plansız Kentleşmesi 30 Yılın (1961-1991) Bilançosu, “Türkiye’de Şehirciliğin Gelişiminde Son 30 Yılın Değerlendirilmesi”, 3. Türkiye Şehircilik Kongresi, Bildiri Kitabı, İzmir, ss. 9-16.

Tekeli, İ., (1980) Türkiye’de Kent Planlamasının Tarihsel Kökleri, , “Türkiye’de İMAR PLANLAMASI- Dünü, Bugünü, Yarını”, O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Ankara, ss. 8-113.

Tekeli, İ., (1991) Türkiye’nin Son Otuz Yıllık Kent Planlama Deneşinin Kuram Uygulama İlişkisi Bakımından Değerlendirilmesi, “Türkiye’de Şehirciliğin Gelişiminde Son 30 Yılın Değerlendirilmesi”, 3. Türkiye Şehircilik Kongresi, Bildiri Kitabı, İzmir, ss. 17-25.

Notlar:

(1) Süleyman Demirel Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonunun desteği sağlanarak, S.D.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü ile D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü “Günümüz Kültürel Yapısı İçinde Kentsel Alanda Doğa Korumanın Olanak ve Sınırları İle Sosyalleşme Sürecinde Çocuklarda Doğa Bilinci Gelişimini Destekleyici Kentsel Tasarım Yaklaşımlarının Saptanması” başlıklı bir çalışma yürütmektedir. Bu makalenin yazarları projenin İzmir grubunu oluşturmaktadır. (Proje No: 01018-m-05, 18.03.2005’de başlayan çalışma, şu anda final raporu yazım aşamasındadır.)

(2) Bu konuda, DEÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde yapılan bir doktora tez çalışması örnek olarak verilebilir. Tez, Fen Bilimleri Enstitüsü web sayfasında elektronik olarak yayınlanmıştır. Mediha Burcu Silaydın, Şehir Planlamanın Paradigmal Sorgulanması ve Ekolojik Dengenin Korunması Bağlamında Yeni Bir Süreç Önerisi (Kuramsal Bir Deneme), DEÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2006.

(3) Bütünlük oluşturmakla, bütüncül olmak/düşünmek birbirinden çok farklı iki durum niteliğindedir, Dergideki yazıda bu ayırım da dikkate alınmamıştır.